

مقاله‌ی پژوهشی

بررسی رابطه‌ی بین سبک‌های دلبستگی با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان

خلاصه

مقدمه: با توجه به شیوع اعتیاد به اینترنت در بین قشر جوان و عواقب ناشی از آن و همچنین تأثیرپذیری از سازه‌های مختلف روان‌شناسی، مطالعه‌ی حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان انجام شد.

روش کار: جامعه‌ی آماری این مطالعه‌ی توصیفی-همبستگی شامل تمام دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند که حداقل یک ترم از کل دوره‌ی تحصیل را گذرانده بودند. ۳۵۴ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تناسبی و تصادفی ساده وارد مطالعه شدند. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه‌های اعتیاد به اینترنت یانگ، سبک دلبستگی کولینز و رید و چک-لیست اطلاعات جمعیت‌شناختی انجام شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۱۹ و آزمون‌های آماری تحلیل واریانس و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه‌ی همزمان انجام شد.

یافته‌ها: به‌طور کلی سبک‌های دلبستگی قادر به پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت هستند ($F=7/98, P=0/001$) و $0/07$ واریانس نمرات اعتیاد به اینترنت از طریق سبک‌های دلبستگی، قابل تبیین است. به علاوه، سبک‌های ایمن ($P=0/002$) و اجتنابی ($P=0/02$) در جهت مستقیم و سبک دوسوگرا ($P=0/002$) در جهت معکوس، قادر به پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان می‌باشند.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این تحقیق، سبک دلبستگی ایمن با نمره‌ی کل اعتیاد به اینترنت و شش مولفه‌ی آن، همبستگی مثبت معنی‌داری دارد و بالا بودن نمرات سبک دلبستگی ایمن در دانشجویان با اعتیاد آنان به اینترنت همراه است.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، دانشجویان، دلبستگی

زهرا مغنی‌زاده

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، مرکز تحقیقات دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

* علی وفایی نجار

دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، عضو هیئت علمی گروه مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

*مؤلف مسئول:

گروه مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم

پزشکی مشهد، مشهد، ایران

zohreh_moghanizadeh@yahoo.com

تاریخ وصول: ۹۴/۱۱/۱۴

تاریخ تایید: ۹۵/۰۱/۱۵

پی‌نوشت:

این مطالعه با تایید کمیته‌ی اخلاقی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد و حمایت مالی این معاونت انجام شده و با منافع نویسندگان رابطه‌ای نداشته است. از همکاری معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد سپاسگزاری می‌گردد.

مقدمه

اولین پایگاه عاطفی امن در زندگی می‌یابد، شخصیت مادر در تحول شخصیت کودک، اهمیت اساسی دارد. هر چند ممکن است در طول زمان این دلبستگی‌ها نوسان یابد اما در سراسر زندگی خانواده به بقای خود ادامه می‌دهد (۱۶).

از نظر بالبی^۱ بین تجربه‌های دوران کودکی فرد با والدین خود و رفتار والدینی بعدی او، رابطه و پیوستگی وجود دارد. طبق نظریه‌ی دلبستگی، انسان‌ها تمایل دارند با افراد خاص، پیوند عاطفی قوی برقرار کنند (۱۵). در تعاریف دیگر، دلبستگی الگویی است که بر مبنای روابط اولیه‌ی فرد با والدین یا مراقبین خود شکل می‌گیرد و به مناسبات و روابط بین شخصی در آینده منجر می‌شود. این الگو می‌تواند ایمن، ناایمن، دوسوگرا و اجتنابی باشد (۱۷). در این زمینه، برخی از پژوهشگران رابطه‌ی بین اعتیاد به اینترنت و سبک دلبستگی را به طور وسیع مورد نظر قرار داده‌اند. در پژوهشی نشان داده شده است که اعتیاد به اینترنت با سبک دلبستگی ایمن، رابطه‌ی منفی و با سبک دلبستگی ناایمن، رابطه‌ی مثبت دارد (۱۸). در پژوهشی دیگر مشخص شد، نوجوانانی که بیشتر از دیگران از اینترنت استفاده می‌کنند، ارتباط کمتری با مادر و دوستان خود برقرار می‌کنند و در ارتباط با والدین، سبک دلبستگی ناایمن دارند (۱۹). هم-چنین در پژوهشی دیگر نشان داده شده است اعتیاد به اینترنت با سبک دلبستگی ایمن، رابطه‌ی منفی و با سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی، رابطه‌ی مثبت دارد و سبک دلبستگی دوسوگرا نسبت به دو سبک دیگر، بیشتر پیش‌بینی‌کننده‌ی اعتیاد به اینترنت است (۲۰). نتیجه در مورد تاثیر عملکرد خانواده و سبک دلبستگی در آن بر روی درمان در بیماران اعتیاد به اینترنت مبین این مسئله بوده است که در خانواده‌هایی که سبک دلبستگی و هم‌چنین عملکرد خانواده، آشفته است و تعارض زیادی بین فرد معتاد به اینترنت با خانواده دیده می‌شود، عمل درمان به کندی پیش می‌رود و بر عکس هر اندازه تعارض، کمتر و سبک دلبستگی و عملکرد تمام اعضای خانواده با فرد وابسته به اینترنت، بیشتر باشد، درمان، پیشرفت چشمگیری دارد (۲۱). محققى مطرح نموده که افراد مبتلا به اعتیاد اینترنتی دارای سبک دلبستگی ناایمن بوده و در روابط شخصی و اجتماعی دچار اختلال هستند (۲۲).

همان طور که دیده می‌شود، آمار مربوط به میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و مشکلات مربوط به آن، در میان جوامع و فرهنگ‌ها بسیار متفاوت است. علاوه بر این، محققان برای تعریف اعتیاد به اینترنت از ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند که نتیجه‌ی آن منطبق نبودن نتایج تحقیقات با یکدیگر است. هم‌چنین به‌کارگیری روش‌های گوناگون، درستی این پژوهش‌ها را زیر سؤال برده است. مثلاً اتکای برخی از

فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یک فن‌آوری پیشرفته از اصلی‌ترین سرمایه‌گذاری‌های جدید، قلمداد می‌گردد (۱). اکنون بیش از چهار دهه از اختراع اینترنت می‌گذرد و جهان، شاهد رشد بسیار چشمگیر این پدیده بوده است (۲).

تمام محققین بر ماهیت اعتیادآور اینترنت به خصوص در قشر دانشجویان تاکید داشته‌اند. در زمینه‌ی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در جوامع گوناگون آمار متعددی وجود دارد و از ۲ تا ۹۶ درصد از استفاده-کنندگان اینترنت به شکل اعتیادگونه‌ای از آن استفاده می‌کنند (۳).

احساس تنهایی یکی از تاثیرات حیرت‌آور اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه‌های آمریکا به شمار می‌رود (۲). تحقیقات متعددی در رابطه با اعتیاد اینترنتی در تایوان (۴،۵)، کره‌ی جنوبی (۶)، نروژ (۷) و ایران (۸) انجام گرفته و نتایج تمام این مطالعات حاکی از ارتباط معنی‌دار بین اعتیاد به اینترنت با افسردگی، تنهایی (که از تبعات نبود ارتباط اجتماعی لازم است) و تعارض با خانواده بوده است. تحقیقات دیگری نیز بر مشکلات و آسیب‌های اجتماعی اینترنت صحنه‌گزارده‌اند (۹،۱۰). نتایج پژوهشی درباره‌ی ارتباط بین حمایت اجتماعی ادراک شده و اعتیاد به اینترنت، حاکی از رابطه‌ی معکوس حمایت اجتماعی مادر، پدر و سایر اعضای خانواده و هم‌چنین فعالیت‌های مشترک نوجوان با اعضای خانواده با اعتیاد به اینترنت بوده است (۱۱).

حجم رو به رشد تحقیقات صورت گرفته پیرامون مبحث اعتیاد به اینترنت، نشان‌دهنده‌ی آن است که این اختلال نوعی اختلال روان-شناختی- اجتماعی است و از مشخصه‌های آن، تحمل، علایم کناره-گیری، اختلالات عاطفی و ازهم‌گسیختگی روابط اجتماعی است (۱۲). بین کمبودهای عاطفی در محیط خانواده و گرایش به اتاق‌های گفتگوی اینترنتی، رابطه وجود دارد. به طوری که غنای محیط عاطفی خانواده، روابط مثبت و موثر اولیا با فرزندان، داشتن محرم رازی در خانه، درک شدن و فهمیده شدن جوان در منزل و نظایر آن، مانع خلأ عاطفی وی و در نتیجه جستجوی عاطفه در محیط‌های مجازی از جمله گفتگوی اینترنتی می‌شود (۱۳).

یکی از عوامل تاثیرگذار بر اعتیاد به اینترنت، سبک دلبستگی است (۱۴). خانواده، اولین پایه‌گذار شخصیت، ارزش‌ها و معیارهای فکری فرد و اساسی‌ترین واحدی است که هر کس به آن تعلق دارد. خانواده، یک نظام اجتماعی طبیعی است که ویژگی‌های خاص خود را دارد. رابطه‌ی اعضای این خرده‌فرهنگ‌ها، رابطه‌ای عمیق و چندلایه است. در چنین نظامی، افراد به وسیله‌ی علایق و دلبستگی‌های عاطفی نیرومند، پایدار و متقابل به یکدیگر متصل می‌شوند (۱۵). نظر به این که کودک، مادر را

¹Bowlby

انتظار، فقدان کنترل و غفلت از زندگی اجتماعی بوده و سه سطح اعتیاد به اینترنت خفیف (۲۰-۳۹)، اعتیاد به اینترنت متوسط (۴۰-۶۹) و اعتیاد به اینترنت شدید (۷۰-۱۰۰) را می‌سنجد (۲). ضرایب آلفای کرونباخ برای هر خرده‌مقیاس و کل آن (بارز بودن ۰/۸۲، استفاده‌ی مفرط ۰/۷۷، اهمال کاری ۰/۷۵، انتظار ۰/۶۱، فقدان کنترل ۰/۷۶ و غفلت از زندگی اجتماعی ۰/۵۴ و کل آن ۰/۹۰) به دست آمده (۲۳) و مطالعه‌ی دیگری آلفای کرونباخ را ۰/۹۰ نشان داده است (۲). در ایران نیز در مطالعه‌ی رویی احراز و آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمده است (۸). در مطالعه‌ی حاضر نیز پایایی ابزار مذکور با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

ب- پرسش‌نامه‌ی سبک دلبستگی کولینز و رید (RASS): این پرسش‌نامه در سال ۱۹۹۰ توسط کولینز و رید با ۱۸ عبارت چگونگی ارزیابی فرد از مهارت‌های ارتباطی و سبک رابطه‌ی صمیمانه‌ی وی را مورد بررسی قرار می‌دهد (۱۵). ضریب پایایی بازآزمایی این آزمون برای هر یک از سه زیرمقیاس نزدیکی، وابستگی و اضطراب به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۷۱ و ۰/۵۲ و ۰/۸۰ گزارش شده است (۲۴). این پرسش‌نامه در ایران نیز در مطالعه‌ی رویی احراز و آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آمده است (۲۵).

ج- چک‌لیست اطلاعات جمعیت‌شناختی: یک پرسش‌نامه‌ی پژوهشگر ساخته و مشتمل بر ۷ سؤال بود که شامل سن، جنس، رشته، مقطع تحصیلی، ساعات استفاده از اینترنت در هفته، زمان استفاده، نوع اینترنت مورد استفاده و ابزار مورد استفاده برای استفاده از اینترنت که شامل تلفن همراه، تبلت، لپ‌تاپ یا کامپیوتر خانگی می‌شود.

نتایج

در پژوهش حاضر، از مجموع ۳۱۹ نفری که به عنوان نمونه در پژوهش شرکت داشتند، ۱۰۶ نفر پسر و ۲۱۳ نفر دختر بودند. از لحاظ مقطع تحصیلی نیز ۲۴۵ نفر در مقطع کارشناسی، ۶۰ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و ۱۴ نفر در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. دانشکده‌های دانشجویان مورد پژوهش به قرار زیر بود: ادبیات (۵۰ نفر)، الهیات (۹ نفر)، تربیت بدنی و علوم ورزشی (۹ نفر)، دامپزشکی (۸ نفر)، علوم اداری و اقتصاد (۱۶ نفر)، علوم پایه (۳۹ نفر)، علوم تربیتی (۵۰ نفر)، علوم ریاضی (۷ نفر)، کشاورزی (۱۷ نفر)، مهندسی (۷۷ نفر)، معماری و شهرسازی (۲۱ نفر) و منابع طبیعی و محیط زیست (۱۶ نفر).

محققان فقط به اطلاعاتی است که افراد در فضای اینترنت عرضه می‌کنند. بررسی ارقام، میزان گستردگی معضل اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد. به علاوه، حاکی از آن است که بخش عمده‌ای از کاربران احتمالاً یک یا چند نشانه‌ی اعتیاد به اینترنت را دارند.

با توجه به مطالب مطرح شده پیرامون اعتیاد به اینترنت و عوارض ناشی از آن در زمینه‌های مختلف، دانشجویان بیشتر از سایر اقشار در معرض خطر ابتلا به این اختلال قرار دارند. همچنین، شایان ذکر است که با وجود تحقیقات متعددی که در این حوزه در سایر کشورها انجام شده است، تا کنون به صورت اختصاصی مطالعه‌ای به منظور بررسی ارتباط بین سبک دلبستگی با این اختلال (اعتیاد به اینترنت) در بین دانشجویان که بیش‌تر از سایر اقشار در معرض خطر ابتلا به این اختلال قرار دارند، انجام نشده است. از این رو، تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی بین سبک‌های دلبستگی با اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد انجام شد.

روش کار

جامعه‌ی آماری این پژوهش همبستگی که با تایید کمیته‌ی اخلاق معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شد، شامل تمام دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ است. با توجه به جدول کرجسی و مورگان تعداد ۳۳۲ نفر انتخاب و ابزارهای پژوهش به صورت تصادفی جهت تکمیل توسط یکی از محققین پژوهش حاضر، در اختیار آنان قرار گرفت. محقق ضمن تشریح هدف مطالعه، با کسب رضایت آگاهانه از دانشجویان مورد بررسی و ضمن بیان محرمانه ماندن اطلاعات، ابزارهای پژوهش را در اختیار آنان قرار داد. عدم ابتلا به اختلالات بارز روان‌شناختی و نداشتن نقص عضو (با توجه به اجرای پرسش‌نامه‌ی قلم و کاغذی و ضرورت توانایی نوشتن برای پاسخ دادن به پرسش‌نامه‌ها) از معیارهای ورود به مطالعه بود. پرسش‌نامه‌های ناقص و تکمیل نشده از مطالعه، خارج و در نهایت ۳۱۹ پرسش‌نامه، جمع‌آوری و داده‌های حاصل با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۱۹ و شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون‌های آماری تحلیل واریانس و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه‌ی هم‌زمان، تجزیه و تحلیل گردید.

ابزار پژوهش

الف- آزمون اعتیاد به اینترنت: این پرسش‌نامه ابزاری قابل اطمینان و معتبر برای اندازه‌گیری و سنجش میزان وابستگی افراد به کار با اینترنت طراحی شده و شامل ۲۰ گویه در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (به ندرت=۱، گاهی اوقات=۲، اغلب=۳، بیشتر اوقات=۴ و همیشه=۵) می‌باشد. حداقل امتیاز کسب شده در این پرسش‌نامه ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ می‌باشد. ابزار مذکور دارای شش زیرمقیاس بارز بودن، استفاده‌ی مفرط، اهمال کاری،

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار و همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	سبک‌های دلبستگی
اعتیاد به اینترنت	۴۰/۳۶	۱۵/۱۹	ایمن ۰/۱۸*** اجتنابی ۰/۱۳*** دوسوگرا -۰/۱۰
بارز بودن	۹/۵۸	۴/۲۱	ایمن ۰/۲۲*** اجتنابی ۰/۱۴° دوسوگرا -۰/۱۰

سبک های دل بستگی	۰/۲۶	۰/۰۷	۷/۹۸	۰/۰۱
استفاده مفراط	۰/۱۲*	۰/۱۲*	۴/۱۲	۱۰/۳۶
اهمال کاری	۰/۱۶**	۰/۱۲*	۲/۸۵	۶/۰۶
انتظار	۰/۱۵**	۰/۰۹	۱/۹۲	۴/۱۹
فقدان کنترل	۰/۱۵**	۰/۰۹	۲/۸۴	۶/۳۸
غفلت از زندگی	۰/۱۴*	۰/۱۰	۱/۷۷	۳/۷۴
سبک های دل بستگی				
ایمن			۳/۲۸	۱۰/۸۹
اجتنابی			۳/۶۲	۱۱/۱۷
دوسوگرا			۳/۵۴	۱۳/۰۳

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$, *** $P < 0.001$

نتایج تحلیل رگرسیون در جدول ۲ نشان می دهد، مقدار ضریب همبستگی چندگانه (R) سبک های دل بستگی با اعتیاد به اینترنت ۰/۲۶ و مقدار R^2 یعنی درصد تبیین کنندگی متغیر ملاک (اعتیاد به اینترنت) از طریق متغیر پیش بین (سبک های دل بستگی) برابر ۰/۰۷ می باشد یعنی ۰/۰۷ واریانس نمرات اعتیاد به اینترنت از طریق سبک های دل بستگی قابل تبیین است. هم چنین به منظور بررسی معنی داری مقدار ضریب همبستگی به دست آمده، نتایج تحلیل واریانس نیز در جدول ۲ نشان می دهد که میزان F مشاهده شده معنی دار است، یعنی به طور کلی سبک های دل بستگی قادر به پیش بینی اعتیاد به اینترنت هستند.

جدول ۳- ضرایب رگرسیون سبک های دل بستگی در پیش بینی اعتیاد

به اینترنت

متغیر پیش بین ضریب رگرسیون استاندارد نشده	SE	ضریب رگرسیون استاندارد نشده	مقدار t معنی داری
(B)		(Beta)	
ایمن	۰/۸۲	۰/۲۶	۳/۱۰
اجتنابی	۰/۵۷	۰/۲۵	۲/۳۰
دوسوگرا	-۰/۷۷	-۰/۱۷	-۳/۱۰

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۳، ضرایب رگرسیون و معنی داری آن ها نشان می دهد که هر یک از سبک های دل بستگی قادر به پیش بینی اعتیاد به اینترنت هستند. به طوری که سبک های ایمن و اجتنابی در جهت مستقیم و سبک دوسوگرا در جهت معکوس، قادر به پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان می باشند. یعنی هر چه نمرات سبک ایمن و اجتنابی در دانشجویان بیشتر بوده، نمره اعتیاد به اینترنت آن ها نیز بیشتر بوده است اما برای سبک دوسوگرا و اعتیاد به اینترنت، روند تغییر نمره به صورت معکوس بوده است.

جدول ۴- ضرایب رگرسیون مولفه های تحقیق

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	R	R ²	B	Beta	مقدار t
بارز بودن	ایمن	۰/۲۹	۰/۰۸	۹/۹۸***	۰/۲۷	۳/۷۹***
	اجتنابی			۰/۱۵	۰/۱۳	۲/۲۵*
	دوسوگرا			-۰/۲۲	-۰/۱۸	-۳/۲۸***
استفاده مفراط	ایمن	۰/۱۹	۰/۰۳	۴/۰۲**	۰/۱۳	۱/۸۷
	اجتنابی			۰/۱۴	۰/۱۲	۲/۰۷*
	دوسوگرا			-۰/۱۴	-۰/۱۲	-۲/۱۰*
اهمال کاری	ایمن	۰/۲۶	۰/۰۷	۸/۰۹***	۰/۱۳	۲/۷۵**
	اجتنابی			۰/۱۱	۰/۱۴	۲/۴۱*
	دوسوگرا			-۰/۱۶	-۰/۲۰	-۳/۵۸***

داده های جدول ۱ نشان می دهد که سبک دل بستگی ایمن با نمره ی کل اعتیاد به اینترنت و شش مولفه ی آن همبستگی مثبت معنی داری دارد. این رابطه ی مثبت به آن معنا است که بالا بودن نمرات سبک دل بستگی ایمن در دانشجویان با اعتیاد آنان به اینترنت همراه است. هم چنین این نتایج نشان داد سبک دل بستگی اجتنابی، رابطه ی مثبت معنی داری با نمره ی کل اعتیاد به اینترنت و برخی مولفه های آن یعنی بارز بودن، استفاده ی مفراط و اهمال کاری و سبک دل بستگی دوسوگرا، رابطه ی منفی معنی داری با مولفه ی اهمال کاری و غفلت از زندگی اجتماعی دارند. از بین ضرایب همبستگی فوق، بیشترین و کمترین مقدار ضریب همبستگی به ترتیب مربوط به رابطه ی سبک دل بستگی ایمن با مولفه ی بارز بودن ($r=0.22$) و سبک دل بستگی دوسوگرا با مولفه ی فقدان کنترل ($r=-0.13$) می باشد.

در مرحله ی بعد برای بررسی نقش سبک های دل بستگی در اعتیاد به اینترنت از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه ی همزمان استفاده شد. جهت استفاده از مدل رگرسیون، پیش فرض های آن مورد بررسی قرار گرفت. به این صورت که آزمون دوربین/واتسن^۱ برای مفروضه ی استقلال خطاها و مفروضه ی هم خطی^۲ با دو شاخص ضریب تحمل (تولرانس)^۳ و عامل تورم واریانس (VIF)^۴ بررسی شدند. در پیش بینی اعتیاد به اینترنت از طریق سبک های دل بستگی، مقدار عددی آزمون دوربین/واتسن کمتر از ۴ بود (۱/۶۹) که بیان کننده ی استقلال خطاها می باشد. شاخص های هم خطی نیز حکایت از آن داشت که بین متغیرهای پیش بین، هم خطی وجود نداشته زیرا تمامی مقادیر تولرانس بین صفر و یک و تمامی مقادیر عامل تورم واریانس کمتر از ۱۰ بودند بنابراین استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه بدون مانع است.

جدول ۲- نتایج رگرسیون چندگانه برای پیش بینی اعتیاد به اینترنت

متغیر پیش بین	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تبیین (R ²)	مقدار F	مقدار معنی داری
---------------	--------------------------	------------------------------	---------	-----------------

¹Durbin- Watson²Collinearity³Tolerance⁴Variance Inflation Factor

انتظار	ایمن	۰/۲۰	۰/۰۴	۴/۵۳ ^{***}	۰/۰۸	۰/۱۴	۲/۵۰ [°]
اجتنابی					۰/۰۵	۰/۰۹	۱/۵۴
دوسوگرا					-۰/۰۷	-۰/۱۳	-۲/۲۹ ^{°°}
فقدان کنترل	ایمن	۰/۱۷	۰/۰۳	۴/۸۴ [°]	۰/۱۲	۰/۱۴	۲/۴۵ [°]
اجتنابی					۰/۰۵	۰/۰۷	۱/۲۳
دوسوگرا					-۰/۰۷	-۰/۰۸	-۱/۵۰
غفلت از زندگی اجتماعی	ایمن	۰/۲۲	۰/۰۵	۵/۷۰ ^{°°°}	۰/۰۷	۰/۱۳	۲/۳۹ [°]
اجتنابی					۰/۰۵	۰/۱۱	۱/۸۷
دوسوگرا					-۰/۰۸	-۰/۱۷	-۳/۰۵ ^{°°}

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$, *** $P < 0.001$

درصد واریانس نمرات استفاده‌ی مفروضه از طریق سبک‌های دلبستگی پیش‌بینی‌پذیر است. نتایج تحلیل واریانس به منظور معنی‌داری مقدار ضریب همبستگی بین سبک‌های دلبستگی و استفاده‌ی مفروضه نیز حاکی از توان پیش‌بینی‌کنندگی استفاده‌ی مفروضه از طریق این سبک‌ها است ($F(3,15,3)=4/02, P<0/01$). هم‌چنین نتایج آزمون t نشان می‌دهد که فقط سبک اجتنابی و دوسوگرا قادر به پیش‌بینی استفاده‌ی مفروضه می‌باشند به طوری که سبک اجتنابی پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و سبک دوسوگرا پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی برای مولفه‌ی استفاده‌ی مفروضه می‌باشند. برای مولفه‌ی اهمال‌کاری نیز مقدار همبستگی چندگانه مربوطه $0/26$ و مقدار R^2 آن $0/07$ به دست آمد یعنی $0/07$ درصد تغییرات اهمال‌کاری از طریق سبک‌های دلبستگی تبیین‌پذیر است. نتایج تحلیل واریانس نشان داد سبک‌های دلبستگی به طور کلی قادر به پیش‌بینی اهمال‌کاری هستند ($F(3,15,3)=8/09, P<0/001$).

در پیش‌بینی اهمال‌کاری از طریق هر یک از سبک‌های دلبستگی، نتایج آزمون t حاکی از توان هر سه سبک ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در پیش‌بینی اهمال‌کاری است. به طوری که سبک‌های ایمن و اجتنابی، پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و سبک دوسوگرا، پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی برای این مولفه می‌باشند. برای انتظار نیز مقدار همبستگی چندگانه مربوطه $0/20$ و مقدار R^2 آن $0/04$ به دست آمد یعنی $0/04$ درصد تغییر نمرات انتظار از طریق سبک‌های دلبستگی قابل تبیین است. نتایج تحلیل واریانس نشان داد سبک‌های دلبستگی در مجموع قادر به پیش‌بینی انتظار هستند ($F(3,15,3)=4/53, P<0/01$). در پیش‌بینی انتظار از طریق هر یک از سبک‌های دلبستگی، نتایج آزمون t حاکی از توان دو سبک ایمن به صورت مثبت و دوسوگرا به صورت منفی در پیش‌بینی انتظار می‌باشد. هم‌چنین مقدار همبستگی چندگانه بین سبک‌های دلبستگی و فقدان کنترل $0/17$ و مقدار R^2 آن $0/03$ به دست آمد یعنی $0/03$ درصد تغییر در نمرات فقدان کنترل از طریق سبک‌های دلبستگی تبیین‌پذیر است. نتایج تحلیل واریانس نیز نشان داد سبک‌های دلبستگی در مجموع قادر به پیش‌بینی فقدان کنترل هستند ($F(3,15,3)=4/84, P<0/05$). در پیش‌بینی فقدان کنترل از طریق هر یک از سبک‌های دلبستگی، نتایج آزمون t نشان داد فقط سبک ایمن به تنهایی قادر به پیش‌بینی فقدان کنترل می‌باشد.

یافته‌ی آخر این پژوهش مربوط به پیش‌بینی غفلت از زندگی اجتماعی از طریق سبک‌های دلبستگی می‌باشد. ضریب همبستگی چندگانه بین این متغیرها $0/22$ و مقدار R^2 آن‌ها $0/05$ به دست آمد. هم‌چنین نتایج نشان داد که سبک‌های دلبستگی به طور کلی قادر به پیش‌بینی غفلت از زندگی اجتماعی هستند ($F(3,15,3)=5/70, P<0/001$). در پیش‌بینی

جهت بررسی روابط بین سبک‌های دلبستگی و مولفه‌های اعتیاد به اینترنت (بارز بودن، استفاده‌ی مفروضه، اهمال‌کاری، انتظار، فقدان کنترل، غفلت از زندگی اجتماعی)، برای هر یک از شش مولفه‌ی اعتیاد به اینترنت، یک رگرسیون چندگانه با استفاده از سه سبک دلبستگی انجام شد. به عبارت دیگر، با استفاده از تحلیل رگرسیون، هر مولفه اعتیاد به اینترنت به عنوان یک متغیر ملاک، از طریق سبک‌های دلبستگی، به عنوان متغیرهای پیش‌بین، پیش‌بینی شد اما قبل از انجام این تحلیل‌های رگرسیون، پیش‌فرض‌های استفاده از آن، مورد بررسی قرار گرفت. به این منظور، نتایج آزمون دوربین/واتسن برای استقلال خطاها و آزمون هم‌خطی با دو شاخص ضریب تحمل (تولرانس) و عامل تورم واریانس (VIF) حاکی از استقلال خطاها و نبود هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین بود. بنابراین، مانعی برای انجام تحلیل رگرسیون وجود نداشت. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه در جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی چندگانه (R) بین سبک‌های دلبستگی و بارز بودن $0/29$ و مقدار R^2 یعنی میزان تبیین‌کنندگی بارز بودن از طریق سبک‌های دلبستگی $0/08$ است یعنی $0/08$ درصد تغییرات بارز بودن از طریق سبک‌های دلبستگی تبیین‌پذیر است. برای معنی‌داری مقدار ضریب همبستگی چندگانه نتایج تحلیل واریانس نیز نشان داد به طور کلی این سبک‌ها قادر به پیش‌بینی بارز بودن هستند ($P<0/001$ ، $F(3,15,3)=9/98$). در پیش‌بینی بارز بودن از طریق هر یک از سبک‌های دلبستگی، نتایج آزمون t در جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون هر سه سبک ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به لحاظ آماری معنی‌دار است. به این معنا که هر یک از سبک‌ها به تنهایی قادر به پیش‌بینی نمرات بارز بودن می‌باشد. لازم به ذکر است که سبک‌های ایمن و اجتنابی، پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و سبک دوسوگرا به صورت منفی، قادر به پیش‌بینی نمرات بارز بودن می‌باشند. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول ۴ هم‌چنین نشان داد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین سبک‌های دلبستگی و استفاده‌ی مفروضه $0/19$ و مقدار R^2 به دست آمده $0/03$ است یعنی $0/03$

اینترنت و آسیب شناسی آن در سال های اخیر به شکل بارزی رو به افزایش بوده است. در ایران و در سایر بخش های جهان، پژوهش های متعددی درباره ی این موضوع انجام شده است. متغیرهای به کار رفته در این پژوهش، از میان متغیرهایی انتخاب شدند که حمایت تجربی قابل قبولی را به خود اختصاص داده بودند. با توجه به ابعاد مختلف پدیده ی اعتیاد به اینترنت و عوامل مختلف موثر بر آن و نیز پیامدهای فردی و اجتماعی حاصل از آسیب شناسی و ناهنجاری های موجود در آن، مشخص می شود که هم چنان خلاء های اطلاعاتی زیاد و نیز فرصت های تحقیقاتی عمده ای می تواند وجود داشته باشد. در واقع، شناخت این پدیده ها و استفاده از اطلاعات حاصل از این مطالعات خواهد توانست، برای رویارویی با یکی از فراگیرترین و تاثیر گذارترین فن آوری های معاصر به کار بیاید و می توان از نتایج آن برای طراحی برنامه های مداخله ای مرتبط نیز استفاده کرد. پژوهش حاضر، در جمعیتی دانشجویی و غیر بالینی انجام شد و ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسش نامه های خودسنجی بود که محدودیت پژوهش است. در نتیجه تعمیم نتایج حاصل به جمعیت عمومی و بالینی با محدودیت روبه رو است و باید با احتیاط انجام شود. پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی از سایر روش های گردآوری اطلاعات مانند مصاحبه استفاده و به بررسی این متغیرها در سایر جمعیت ها پرداخته شود.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج، می توان گفت که رابطه ی منفی و معنی داری بین سبک دل بستگی ایمن با اعتیاد به اینترنت وجود ندارد و بر خلاف انتظارات کلی مشخص شد که ممکن است سبک دل بستگی ایمن با یک سری از مشکلات روان شناختی هم چون اعتیاد به اینترنت که در واقع یکی از زیرمجموعه های اختلالات کنترل تکانه است، رابطه ی مثبت و معنی داری داشته باشد. از این رو با توجه به نتایج به دست آمده به نظر می رسد که نیاز به پژوهش های بیشتری در این حوزه وجود دارد تا تناقضات نتایج با سایر مطالعات روشن گردد.

غفلت از زندگی اجتماعی از طریق هر یک از سبک های دل بستگی، ضرایب رگرسیون سبک ایمن و دوسوگرا به لحاظ آماری معنی دار بود. به طوری که سبک ایمن، پیش بینی کننده ی مثبت و سبک دوسوگرا پیش بینی کننده ی منفی برای مولفه ی غفلت از زندگی اجتماعی می باشد.

بحث

با توجه به اعتیاد به اینترنت و عوارض ناشی از آن در زمینه های مختلف، دانشجویان بیشتر از سایر اقشار در معرض خطر ابتلا به این اختلال قرار دارند. از این رو، تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه ی بین سبک های دل بستگی با اعتیاد به اینترنت دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد انجام شد. نتایج نشان داد که سبک دل بستگی ایمن با نمره ی کل اعتیاد به اینترنت و شش مولفه ی آن همبستگی مثبت معنی داری دارد. این رابطه ی مثبت به آن معنا است که بالا بودن نمرات سبک دل بستگی ایمن در دانشجویان با اعتیاد آنان به اینترنت همراه است. در حالی که نتایج پژوهش های پیشین، نشان از رابطه ی مثبت معنی دار میان سبک دل بستگی نایمن و اعتیاد به اینترنت و رابطه ی معکوس میان سبک دل بستگی ایمن و اعتیاد به اینترنت داشته است. در پژوهشی اعتیاد به اینترنت با سبک دل بستگی ایمن، رابطه ی منفی و با سبک دل بستگی نایمن، رابطه ی مثبت داشت (۱۸). در پژوهشی دیگر مشخص شد، نوجوانانی که بیشتر از دیگران از اینترنت استفاده می کنند، سبک دل بستگی نایمن دارند (۱۹). هم چنین در پژوهشی دیگر نشان داده شده است اعتیاد به اینترنت با سبک دل بستگی ایمن رابطه ی منفی و با سبک دل بستگی دوسوگرا و اجتنابی، رابطه ی مثبت دارد و سبک دل بستگی دوسوگرا نسبت به دو سبک دیگر، بیشتر پیش بینی کننده ی اعتیاد به اینترنت بود (۲۰). محقق مطرح کرد که افراد مبتلا به اعتیاد اینترنتی دارای سبک دل بستگی نایمن بوده و در روابط شخصی و اجتماعی دچار اختلال هستند (۲۲).

هم چنین، نتایج تحلیل رگرسیون حاکی از این بود که سبک های دل بستگی دوسوگرا و اجتنابی به طور معنی داری اعتیاد به اینترنت را در دانشجویان پیش بینی می کنند. توجه به جنبه های روان شناختی استفاده از

References

- Müge B, Sibel D, Yeliz A. The opinions of school counselors on the use of information and communication technologies in school counseling practices: North Cyprus schools. *Comput Hum Behav* 2015; 52: 466-71.
- Yen CF, Ko CH, Yen JY, Chang YP. Multi-dimensional discriminative factors for Internet addiction among adolescents regarding gender and age. *Psychiatr Clin Neurosci* 2009; 63(3): 357-64.
- Shek DTL, Sun RCF, Yu L. Internet addiction. In: Pfaff DW. (editor). *Neuroscience in the 21st century: From basic to clinical*. New York: Springer; 2013: 2775-811.
- Huang L, Deng YL. Internet addiction disorder of vocational college freshmen and its relationship to childhood psychological abuse and neglect. *Chinese J Clin Psychol* 2009; 17: 57-8.
- Liu Q, Nagata T, Shono M, Kitamura T. The effects of adult attachment and life stress on daily depression: A sample of Japanese university students. *J Clin Psychol* 2009; 67(7): 639-52.
- Byun S, Ruffini C, Mills JE, Douglas AC, Niang M, Stepchenkova S, et al. Internet addiction: Meta-synthesis of 1996-2006 quantitative research. *Cyber Psychol Behav* 2009; 12(2): 203-7.

7. Bakken IJ, Wenzel HG, Götestam KG, Johansson A, Øren A. Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scand J Psychol* 2009; 50: 121-7.
8. Ghassemzadeh L, Shahraray M, Moradi A. Prevalence of internet addiction and comparison of internet addicts and non-addicts in Iranian high schools. *Cyberpsychol Behav* 2008; 11(6): 731-3.
9. Daniel TL, Shek Lu Yu. Adolescent internet addiction in Hong Kong: Prevalence, change and correlates. *J Pediatr Adolesc Gynecol* 2016; 29(1): 22-30.
10. Griffiths MD, Kuss DJ, Billieux J, Pontes HM. The evolution of Internet addiction: A global perspective. *Addict Behav* 2016; 53: 193-5.
11. Gunuc S, Dogan A. The relationship between Turkish adolescents internet addiction, their perceived social support and family activities. *Comput Hum Behav* 2013; 29(6): 2197-207.
12. Ferris RJ. Internet addiction disorder: Causes, symptoms and consequences. *Psychology of Virginia Technology*; 2011: 26-9.
13. Manteghi M. [Iranian chat room: Youth and parents]. Tehran: Jahat Nashr; 2010. (Persian)
14. Mikulincer M, Shaver PR. The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. In: Zanna MP. (editor). *Advances in experimental social psychology*. 2003: 53-152.
15. Marlene T, Jessica V, Rika T, Susan W, Raed H, Sanjeev S. Attachment style and emotional eating in bariatric surgery candidates: The mediating role of difficulties in emotion regulation. *Eat Behav* 2015; 18: 36-40.
16. Yanet Q, Thomas R, Kwapil J, Tizón T, Sheinbaum N, Barrantes V. Impact of attachment style on the 1-year outcome of persons with an at-risk mental state for psychosis. *Psychiatr Res* 2015; 228(3): 849-56.
17. Mikulincer M, Florin V. Attachment style and affect regulation: implications for coping with stress and mental health. In: Fletcher GJO, Clark MS. (editors). *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*. Oxford: Blackwell; 2001: 537-57.
18. Lin MP, Ko HC, Wu JY. Prevalence and psychosocial risk factors associated with Internet addiction in a nationally representative sample of college students in Taiwan. *Cyberpsychol Behav Soc Network* 2011; 8(2): 230-41.
19. Sanders Ch E, Field TM, Kaplan M. The relationship of internet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence* 2000; 35: 237-42.
20. Lin C, HuaWang C, Huei Wu C. The influence of attachment style and internet inter-personal interactions on Internet addiction. *Chinese Psychol Assoc* 2005; 47(3): 309-24.
21. Senormanci O, Senormanci G, Guclu O, Konkan R. Attachment and family functioning in patients with Internet addiction. *Gen Hosp Psychiatry* 2013; 43(13): 63-83.
22. Anderson KJ. Internet use among college students: An exploratory study. *J Am College Health* 2001; 50(1): 21-26.
23. Whang LS, Lee M, Chang G. Internet over-users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on internet addiction. *Cyberpsychol Behav* 2003; 6(2): 143-50.
24. Collins NL, Read SJ. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *J Pers Soc Psychol* 1990; 58(4): 644-63.
25. Talaeyan R, Vazivar S. [Attachment and mental health in adolescence]. *Journal of family ideas* 2003; 13: 130-40. (Persian)